

Paula Vogel

KUIDAS MA ÕPPISIN SÕITMA

(How I Learned to Drive)

Inglise keelest tõlkinud Anu Lamp

Lavastaja AIN PROSA

Kunstnik KERSTI VARRAK

Etendus on ühes vaatuses.

Esietendus 24. märtsil 2007 Taevalaval

Teatri peanäitejuht: Elmo Nüganen

Teatri direktor: Raivo Põldmaa

Osades:

TIRTS Piret Kalda

TONKS Allan Noormets

KOOR Epp Eespäev

Ursula Ratasepp

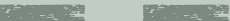
Andero Ermel

Etenduse juht: Annika Rohtväli

PAULA VOGEL

Paula Vogel sündis 1951. aastal töölisperekonnas ja mõistis varakult, et kui ta soovib edu saavutada, tuleb tal end omal jõul üles töötada. Vogeli lapsepõlve tumestas ühtlasi vanemate lahusus ja võõrandumine isast, kellega ta puutus uuesti kokku alles aastaid hiljem, kui ta vend Carl oli AIDSi suremas. Keerulised olid ka õpiaastad – jäänud ilma stipendiumist mainekas Bryn Mawri vabade kunstide kolledžis, otsustas Vogel pühenduda näitekirjandusele ja lõpetas Washingtoni Katoliikliku Ülikooli. Seejärel püüdis ta astuda Yale'i lavakunstikooli, kuid kukkus katsetel läbi.

Ka tema esimesed näidendid lükati tagasi. Nüüd, hiljem, leiab Vogel, et need raskused on talle vägagi kasuks tulnud, sest andsid talle võimaluse õppida oma ametit keerulisel ja originaalsel moel, mis viis lõpuks välja Pulitzeri preemia võitmiseni näidendi „Kuidas ma õppisin sõitma” eest.

Teatri juurde sattus Vogel juba keskkoolis, osaledes kooli näiteringis, kuid alati lavataguste jõudude hulgas, mitte kunagi näitlejana. Koos grupi sõpradega harrastas Vogel lavatekstide kirjutamist ja mitmeid just sel ajal väljatöötatud eksperimentaalseid nõkse on ta kasutanud ka hiljem oma näidendite loomisel ja õppejõutöös Browni Ülikoolis.

Vogeli näitemänge iseloomustab sageli äärmine otsekoheesus ja inimese füüsisist puudutav huumor. Mitmed neist tegelevad ehmatavate teemadega, näiteks „Baltimore’i valss”, mis on inspireeritud armastatud venna Carli surmast. Carl oli homoseksualist ja Vogeli sõnutsi, kes ise on lesbiline, muserdas valitsev homofobia venda rohkem kui surmahaigus.

Ootamatu teemaga tegeleb ka komöödia „Lapsega koos on meid seitse”, kus kaks lesbilist naist ja üks homoseksuaalne mees ootavad oma ühisesse perekonda sündivat lapsukest, enne oleks aga vaja lahti saada kolmest kujuteldavast lapsest, keda nad ise vaheldumisi kehastavad. Vogel on kirjutanud ka vananevatest prostituutidest kõneleva loo „Vanim amet” ja veel mitmeid tragöödia ja komöödia piiridega mängivaid näidendeid.

LEGAALNE LÕBU

14-AASTANE SEKSKIISU

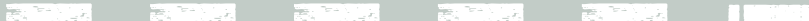
SOTSIOLOOG **AIRI-ALINA ALLASTE** ARTIKKEL,
ILMUNUD 29. JAANUARIL 2007 EESTI
PÄEVALEHE ARVAMUSKÜLJEL

Eestis saab täiskasvanu olla karistamatult seksuaalses vahekorras verinoore poisi või tütarlapsena – seadusega lubatud vanuse alampiir on 14 aastat. Täiskasvanut, kes seadust rikub, võib karistada kuni kolmeaastase vabadusekaotusega. Kui jälgida teisi Euroopa riike, on suurel osal maadest vastav vanusepiir pisut kõrgemal (15 või 16) ning sageli on ka karistused väärteo eest karmimad. Eestis on viimastel aastatel teema üle diskuteeritud, aga siiani ei ole seadusemuudatusi ellu viidud.

Mille alusel peaks otsustama, millal on noor inimene piisavalt küps elama täiskasvanu elu? Ühiskonda reguleerivad seadused võiksid haakuda igapäevaelus kehtivate kultuuriliste normidega, vähemalt niikaua, kui ei ole tegemist humaansusest lähtuvate moraalnormide rikkumisega. On ilmselge, et teismeliste elu, tegevus ja harjumused on eelmiste põlvkondadega võrreldes praegu palju täiskasvanulikumad. Seda väga mitmes tähenduses: tavalisemaks muutub lapseas raha teenimine, varajane konkurents oma tulevase karjääri nimel, aga ka elukogemuste otsimine seltskondlikelt üritustelt koos mõnuainetega ning lähedastest suhetest koos kõigi intiimsustega.

Teki alt ajakirjandusse

Seksuaalsuse ja erootikaga seotud teemad on Eestis viimase dekaadi jooksul imbunud magamistubadest ja lähedaste

sõprade usalduslikest pihtimustest avalikku diskussiooni ja ajakirjanduse veergudele. Näiteks menuajakiri Cosmopolitan, mis on mõeldud (eelkõige täisealiste) noortele neidudele, näib pidavat esmatahtsaks täita noorte naiste teadvuses tühik nimega “seks”.

“Kui oled voodis suurepärane, teeb ta sulle järgmisel hommikul hommikueine välja. Kui oled voodis jumalik, siis on ta sulle järgmisel hommikul nõus ostma mida iganes,” selgitab Cosmo 2005. aasta septembrinumber. Või jagab näpunäiteid intiimelu detailidest: “Mõnusal suuseksil ja sellisel lutsimisel, mis paneb pea ringi käima ja kasvatab mõnust tiivad selga, on suur vahe. See on nii vapustav kogemus, et mees ei raatsi sind enam käest ära lasta.” TV3 noorte tutvumissaates “Vabad ja vallatud” kuulusid kõige populaarsemate küsimuste hulka küsimused stiilis “Mis häält sa teed, kui sul voodis hea on?” ning “Kuidas sa mulle erootiliselt tantsiksid?”.

Edukad tütarlapsed, keda tuntakse ja teatakse, on peamiselt meelelahutussektori esindajad ning nende läbilöögivõime on tugevalt konstrueeritud seksuaalsuse kaudu.

Kindlasti ei hakka kõik neid ajakirjanduse ajel arvama, et suurimaks eneseteostuseks on kujundada end meeste jaoks ihaldusväärseks sekspartneriks. Viimatimainitud väljaanded ei ole ka otseselt varateismeliste suunatud. Samas avaldavad libiidokesksed jutud, suhted vastassugupoolega ning seksikuse ja edukuse liitmine kas või kaudselt mõju valitsevatele käitumismallidele ja arusaamadale. Kõige kergemini kallutatavaks grupiks on identiteediotsingul noored, kes alles püüavad oma stiili, kombivad oma piire ning proovivad oma atraktiivsust nii enesele kui ka teistele tõestada. Tugevat erootikale suunatud illustreerib hästi kolmandikku Eestit ühendav internetiportaal Rate.ee. Populaarseimate tüdrukute seas domineerivad paljulubavates sensuaalsetes poosides

teismelised, kes on vahel endale võtnud ka intiimsusele suunavad hüüdnimed, näiteks Sekskiisu, Kaisu, Musimaias, Musinunnu või Touch Me (“katsu mind”).

Miniseelik ei tee küpseks

Väljakutsuvalt käituvad või end representeerivad neiu annavad moraalise õigustuse kergeid suhteid otsivatele meestele. Kui tütarlapsed ise on nii aktiivselt seksist huvitatud, miks mitte seda neile pakkuda? Kas on võimalik rääkida lapse ahistamisest tüdruku puhul, kes näib olevat välja astunud erootikaajakirjast ning flirdib meelsasti ja otsib uusi tutvusi? Kuid võrgutav miniseelikus 14-aastane kaunitar ei ole veel psüühiliselt küps naine. Nagu kõik inimesed, otsib ta eelkõige kaasinimeste tähelepanu ja sümpaatiat. Ta ei pruugi täpselt orienteeruda märkides ja signaalides, mida ta oma riietuse või käitumisega annab. Kui seksikus on konstrueeritud ühiskonnas oluliseks

edukuse kanaliks, siis kasutavad noored, kes tahavad silma paista, seda edukaks saamise vahendina.

Enese paljulubav väljapakumise ei väljenda sageli mitte noore seksihuvi, vaid tema soovi mõjuda teistele ning näida endale tugeva ja eduka ühiskonnaliikmena. Juhul kui teismeline tütarlaps ongi “seksiotsingul”, siis samastab ta seda pigem armastusega kui lühiajalise füüsilise naudinguga. Isegi kui tegemist on ilmselgelt “kergemeelse” eluhoiakuga alaealisega, ei saa teda vaadata kui oma suhete eest ainuvastutajat.

Viimase aja pedofiiliaskandaalid ja ajakirjanduses ilmunud probleemlood, mille keskmes on seksuaalsuhted alaealistega, on nüüdseks ilmselt mõjutanud valitsevat mentaliteeti. Kui seksuaalsuhteid reguleerivad moraalinormid olid Eestis siiani meeste jaoks võrdlemisi paljulubavad (noorte armukestega pigem hoobeldi, kui seda varjati), siis tõenäoliselt on nüüdseks piir sotsiaalselt

aktsepteeritud käitumise osas koomale nihkunud. Kuid see ei tähenda veel, et teismelistega seikluste otsijad oleksid kadunud. Näiteks internetiportaalis Voodi.ee võib lugeda “härrasmeeste” kuulutusi, kes kutsuvad koolitüdrukuid või plikatirtse enesega vallatlema, lubades lahkelt vastutasuks sponsorlust.

Anda ühest vastust küsimusele, kui vanalt ei ole enam liiga vara, on võrdlemisi keeruline. Ehk võiks eeskujuks võtta Saksa regulatsiooni: lubatavaks vanuse alampiiriks peetakse 16 eluaastat, erandiks on aga 14–21-aastased paarid.

Täiskasvanu, kes sõlmib seksuaalsuhte noorema kui 14-aastasega, riskib kaotada oma vabaduse kuueks kuuks kuni kümneks aastaks. Kui täiskasvanu, kes on vanem kui 21, on intiimsuhtes nooremaga kui 16, saab ta samuti karistada. On vahe, kas 20-aastane noormees jagab intiimsushetki oma 14-aastase tüdrukuga või otsib 50-

aastane (pereisa) meelelahutuslikke naudinguid varateismelisega. Muidugi ei saa täiesti välistada, et noor tütarlaps hakkab keskealist meest tõeliselt armastama. Kuid sagedamini on selliste suhete alused teistsugused ja vanem pool kasutab ära noorema naiivsust, meelitades kingitustega või ahistades, toetudes oma autoriteedile või muudele materiaalsetele või sümbolsetele ressurssidele.

Tänu infoühiskonna kanalitele on kõigil, kes ahistamise ja ärakasutamise ees tagasi ei kohku, oma huvide realiseerimiseks suuremad võimalused kui varasematel aegadel.

SOTSIAALNE HÄBI, TEISMELISED JA EESTI

INTERVJUU PSÜHHOLOOGILISE KRIISIABI
NÕUSTAJA **KAIE PALMETIGA**

Kas teema – vanema mehe suhe teismeliseohtu tüdrukuga – on Eestis ka täna terav või on see meie jaoks ikkagi pelk ilukirjandus?

Traditsiooniline peremudel on muutunud. Hetkel on tavaline see, et lapsel on palju vaba ja endaga üksiolemise aega. Kui isa-ema on mõlemad kogu aeg tööl, või kui hooldajaks on ainult üks vanem, hakkavad paljud teismeliseikka jõudnud tütarlapsed otsima endale perevälist suhet. Ja seda läheduse kompenseerimiseks, mida emalt-isalt ei saa. Taoline suhe peaks asendama nn külma isa, kes võib küll olemas olla, kuid kellel pole lapse jaoks aega ja kes pole temaga kontaktis. Nii võib tekkida armusuhe, mis jätab emotsionaalse jälje kogu eluks.

Vanemal meespoole esindajal võib olla endal elus probleeme ja ta ei julge luua suhteid omaealistega, sest talle tundub, et küps naine on liiga võimukas. Mees võib olla aga ka palju pragmaatilisem ja kasutada noore tüdruku süütust lihtsalt ära.

Minu juurde tuli kord 16-aastane neiu, kelle suhe emaga oli läinud väga konfliktseks. Tüdruk oli leidnud endale 10-15 aastat vanema partneri ja nad alustasid kooselu. Neiule tundus, et sellest suhtest saab ta puuduva turvatunde, kuid ta polnud tegelikult veel küps, et teha sotsiaalseid otsuseid.

Nii võibki juhtuda just üksikemadega, kellel on kasvatamise vastutus ka puuduva isa eest, et nad ei tule konfliktsete lastega toime ja nende jaoks on kergem lasta teismelistel lastel minna. Tüdrukutele mõjuvad aga varakult alustatud suhted nii, et tekivad sügavad sotsiaalsed traumad. Kui nad jõuavad sellesse ikka, kus soovivad midagi muuta, siis on seda raske teha, sest nad on kas

jätanud oma hariduse pooleli või sünnitanud lapsed. Tihti lõpebki selline suhe siis, kui tüdrukud on saanud täiskasvanuks ning mõistavad, et nad pole taolist kooselu soovinud, vaid on rahuldanud alateadlikult vajadust läheduse- ja turvatunde järele.

Tänapäeval on palju peresid, kus vanemad on läinud kooselus juba teisele või kolmandale ringile. Milline on selle mõju?

Kui abielu on purunenud ja lapsed on jäänud ühe lapsevanema juurde, kes elab koos uue partneriga, siis läheb noortel keeruliseks. Millised rollid keegi nüüd omaks võtab? Ürgne loomus vajab peres hierarhiat, süsteemi. Pereteraapias kasutatakse mõisteid „vanemate allsüsteem” ja „laste allsüsteem”. Kui vanemate allsüsteem lahutuse tõttu nõrgeneb, juhtub nii, et vastassugupoole esindaja laps võtab hierarhia redelil kõrgema positsiooni.

Kui ema ja poeg kasvavad koos, siis sellises peres võtab poeg mehe rolli. Ja ema kasutab alateadlikult oma poega partnerina nn emotsionaalse toe saamiseks. Tihti kurdab ta kõva häälega, kui raske tal on elada ning lapsed, kes soovivad ju vanemaid aidata, püüavad olla oma elus paremad ja heatahtlikumad ning võtavad endale koorma ka ema elus puuduva partneri eest. Olukord läheb keeruliseks siis, kui sellisesse perre, kus üksikvanema kõrval elavad varaküpsed lapsed, tuleb uus elukaaslane. Hierarhia hakkab lagunema – elukaaslane tahab võtta partneri kohta, lapsed ei ole nõus seda andma ning tekivad konfliktid. Lapsel tekib otsene vaen sissetungija suhtes ning hirm, et ta kaotab ka ainsa allesjäänud vanema. Tekivad alateadlikud protsessid, mis väljenduvad konfliktides ja takistavad normaalset suhtlemist. Tulemuseks võib olla, et teismeline põgeneb kodust ja hakkab oma leinas otsima kedagi teist, kes asendaks seda, kelle ta kaotanud on. Nii tekivad asendussuhted, mis ei püsi.

Mida tähendab varaküpsus? Kas laps loobub laps olemast ja võtab endale kanda suurema koorma, kui ta tegelikult suudab? Ja mälestus survetundest jääb ülejäänud eluks õlgadele?

Laps võtab vastutuse ja loobub oma muretust lapse rollist. Ja nii juhtubki, et kui ta täiskasvanuks saab, siis hakkab ta vastutust vältima – pead tõstab tunne, mis lapsena painav oli. Nad sõlmivad küll suhteid ja kontakte, kuid ei julge võtta vastu suuri otsuseid ja riske, sest tunne on nii hirmutav. Inimene tuleb vastutusega tegelikult elus toime, kuid väärustunud tunne painab teda ja tõstab pidevalt pead.

Kuidas on lapsega lood siis, kui ta kasvab üles vanaema ja vanaisa hoole all?

Laps loob siis kujutluses oma ideaalvanemad ehk millised peaksid olema tema unistuste ema ja isa. Teda saadab tihti

tunne, et ta pole piisavalt armastust ja tähelepanu saanud ning seetõttu ka piisavalt hea või väärtuslik. Vanemad kehtestavad puberteedieas ikkagi lõpuks suurema või väiksema sõjaga piirid ja hierarhia, kuid vanavanemate juures kasvavad tihtipeale üles varaküpsed lapsed, kes püüavad pääseda.

Kuidas on eesti ühiskonnas lood laste ärakasutamisega vaimses ja füüsilises mõttes?

Meil kehtib seadus, mis loeb 14-aastase täiskasvanuks ja kui teda kuritarvitatakse, siis ei järgne sellele karistust. Kuigi nii noor pole veel vastutusvõimeline ja tihti allumine ongi kompensatsioon vanematelt saamata jäänud hellusele.

Eesti ja sotsiaalne häbitunne? Kas on asju, millest avalikult ei räägita, mis jäävad pereringi?

Psühholoogilisse kriisiabisse selliste probleemidega eriti ei tulda. Meil on Asula tänava Laste Turvakeskus, kuhu pöörduetakse kuritarvitamise ja vägivalda korral. Tänapäeval on lapsed väga erudeeritud. Nad teavad oma õigusi väga täpselt. Pigem on kaalukauss nende poolel ja neil on veel õigust ülearugi. Eksisteerib juba koolivägivald õpetajate suhtes. Kunagi tuli minu juurde 15-aastane, lapsevanem käekõrval, ja palus, et ma täiskasvanut õpetaksin, kuidas temaga käituda, sest talle tundus, et too ahistab teda. On ka olnud selline juhus, et oli 15-aastane tütar, kes ei käinud koolis. Emal ütlesid ühel hetkel närvid üles ja ta tutistas tüdrukut. Laps põgenes turvakeskusesse ja ütles, et ema peksab teda ning keeldus koju minemast. Ema tuli nõutult ja nuttes Kriisikeskusesse ning küsis, mida

teha. Tütrele on antud automaatselt õigus – keegi ei uuri tausta ega tegelikku olukorda.

Puberteedieas tulevad kasvatusvead kõige tugevamalt välja, kuid siis on võimalik neid ka parandada. Kui lapsevanem arvab teadvat kindlalt, mida ta võsuke vajab, ja jätab tema tahtmised küsimata, siis see ongi teismeliseeas üks mässamise põhjuseid. Esimene mässumeelsus saabub kaheaastaselt ning ka puberteedieas peab laps piire tõmbama – kus on tema ja kus on maailm. Kui tema eest võetakse vastutus ära, siis ta mässab selle kompenseerimiseks. Kui vanemad keelduvad nägemast oma võsusi, kellel udusulgede vahelt juba õiged suled paistavad, siis hiljem on lapsel väga keeruline iseendale tõestada, et ta on lennuvõimeline. Midagi läheb alati niihu. Ükski inimene pole ilma traumadeta – juba sündimine on esimene trauma. Keha mäletab.

Kuidas on Eestis lood äärmuslike situatsioonidega, muuhulgas pedofiiliaga?

Kriminaalseid ja pedofiiliaga seotud juhtumeid meil eriti palju ei ole. Kui aus olla, siis juhtuvad need lood lastega, kellel pole normaalset järelvalvet. Kokkusaamine toimub vastastikusel otsimisel. Mitte et laps otsiks meelega, vaid ta on lihtsalt hüljatud, kurb ja satub ohvriks, sest on neid, kes vajavad ripakil olevaid lapsi. Selles mõttes loodusseadus töötab, et pole olemas tühja kohta.

Üsna hiljuti oli juhtum 14-aastase lapsega, kelle ema oli samuti lapsepõlves seksuaalselt ära kasutatud. Karmiline korduv muster. Ühel heal päeval selgus, et tütre vanaisa oli teda ära kasutanud 2-3 aastat. Tütarlaps hoidis seda oma teada. Ema oli iseendaga hädas, isa oli alkohoolik – tal polnudki kellelegi rääkida.

Tüdruk läks vanaisaga kohtuma, diktofon riiete all, et asitõendeid koguda. Vanaisa vastas neiu küsimustele, öeldes, et teeb enda arvetes lapsele head, sest maailmas

on palju haigusi, mille eest ta teda hoiab. Kuna tüdruk sai selle jutu linti, siis oli tõendusmaterjal olemas ning ta saadeti edasi laste turvakeskusesse, kus töötavad spetsiaalsed terapeutid.

Need protsessid, mis pedofiilia-süüdistusele järgnevad on alati väga keerulised. Kadalipp, mille laps peab läbi tegema, et tõestada, mis temaga toimunud on – uurijad, politsei, avalikkus – paneb perekonna tihti süüdistusest loobuma. See protsess võib tegelikult olla veelgi hullem trauma ja nii valibki ohver pigem selle tee, et saab psühholoogilist abi eriettevalmistusega terapeutilt.

KUST LEIAB ABI KÄTKISE HINGEGA LAPS?

INTERVJUU TALLINNA LASTE TURVAKESKUSE
JUHATAJA ERKI KORPIGA

Millised on kõrvalseisjate ja lähedaste jaoks ohumärgid, et keegi võib last ära kasutada?

Seksuaalset vägivalda kannatanud lastel võib esineda erinevaid käitumishäireid: laps püüab meeldida täiskasvanutele, masturbeerib või üritab katsuda teiste laste suguelundeid; laps on masendunud, endasse tõmbunud ja kardab täiskasvanuid; selle asemel, et otsida täiskasvanult abi, hoidub laps omaette ja nutab; laps võib olla ka alistuv ja nõustub kõike tegema; laps hoiab ilmselgelt eemale ühest vanemast ja väldib tema puudutusi; laps võib katkestada suhted nende täiskasvanutega, kes on teda ära kasutanud; laps on pidevalt

rahutu, pingul ja ülrierutatud; laps jookseb kodust ära ja ei tema ise ega vanemad ei oska seda millegagi põhjendada; lapsega toimub järsk muutus, mis viib teda arengus tagasi (näiteks hakkab voodit märgama); laps on iseenda vastu vägivaldne või üritab ennast tappa. Lisaks võivad olla ohumärgid: halb õppeedukus, koolist puudumine, kahtlaste täiskasvanud meestega suhtlemine, vanematega suhtlemise vältimine, ükskõikne suhtumine ümbritsevasse ning ka enda välimusse.

Mis võimalused on lapsel sellisest olukorrast vabaneda, kelle poole pöörduda?

Laps ei tohiks kunagi ennast süüdistada, mida tuleb paraku sageli ette. Tüüpiline on ka, et lapsi ähvardatakse vägivald või millegi hoopis hullemaga. Paljuski ei ole need ähvardused tõsiseltvõetavad, kuid väärkohtlemist kogenud laps on hirmul ja see hirm paratamatult suureneb.

Tuleb leida endas julgus juhtunust rääkida, sest ainult siis on võimalik väärkohtlemist lõpetada. Pole harvad juhtumid, kus pedofiil kasutab korraga seksuaalselt ära mitut last. Juhul kui laps tunneb ennast ära kasutatuna, peaks ta pöörduma oma elukohajärgse lastekaitsetöötaja poole, kuid võib minna ka otse politseisse. Lisaks sellele on nii Tallinnas kui Tartus olemas Laste Tugikeskused (www.lastetugi.ee) ning muudes piirkondades psühholoogid, kes saavad last aidata, samuti Tallinna Laste Turvakeskus (www.lasteturva.ee).

Kuidas tema hinge ravida?

Erinevad lapsed tajuvad väärkohtlemist erinevalt. Mõni sulgub endasse, mõni jääb ennast süüdistama, mõni hakkab terroriseerima teisi lapsi ning mõni avaldab selle saladuse alles täiskasvanuks saades. Laps muudab edasise elu osas oma väärtusi, ühelt poolt selleks, et ennast kaitsta,

teiselt poolt selleks, et olukorraga kohaneda. Mõnel juhul võib suureneda seksuaalsus, kedagi ei võeta tõsiselt, kõigiga mängitakse, kõigile tahetakse haiget teha, et ennast lohutada.

Tuleb leida inimene, keda laps usaldab, ja rääkida talle juhtunust. Alati on koos võimalik lahendusi leida ja usaldusisik toetab teda juhtunust ülesaamises. Mõnele jääb trauma hinge pikemaks ajaks, mõni jälle matab selle alateadvusesse. Eestis on kahjuks erinevad abistamisvõimalused kesised, kuid tugikeskustes ja psühholoogide näol on olemas spetsialistid, kes oskavad anda soovitusi või pakkuda teraapiat.

Kust saab abi ja toetust pedofiil, kes soovib oma kombeid muuta?

Tegemist on haige inimesega, kes vajab ravi. Üldiselt näitab maailmapraktika, et väärkohtleja oma harjumusi

ei muuda ning varem või hiljem pöördub oma varasemate kommete juurde tagasi. On olemas küll võimalus pöörduda seksuoloogi poole, kuid alati ei aita ka see, sest teraapiaoskustega spetsialistide hulk on piiratud ning väärkohtleja ei jõua teraapia eest maksta. See on tõsine küsimus, mis vajab lahendamist riiklikul tasemel.

Mida on võimalik ära teha sugulastel, naabritel, tuttaval, ühiskonnal?

Erinevate uurimuste andmetel on isegi kuni 75% väärkohtlejatest olnud lähisugulased – läbi sugulussidemete on lapsele kergem mõju avaldada, sest pereringi kuuluvad ju usaldusväärsed inimesed. Kõik algab lapse ja tema vanema või vanemate vahelistest suhetest ning kindlasti sellest, kas nad tunnevad huvi, kuidas lapsel läheb või millega ta tegeleb. Samuti vajab iga laps tunnustust ja võib juhtuda, et kui ta seda kodust

ei saa, hakkab ta seda otsima mujalt, ning säärasel juhul võibki lapsest saada ohver. Kindlasti on oma osa ka sellel, kui last kasvatab vaid ema ja puudu jääb mehe rollist tema elus. Paljudel juhtudel on väärkohtlejaks olnud kasuisa, harvem kasuema. Tavaliselt last ei usuta, pigem süüdistatakse valetamises.

Lahendus on olla lapse suhtes hooliv ja tunnustav ning kui on kahtlus, et teda koheldakse väärsti, pöörduda kohe oma elukohajärgse lastekaitsetöötaja poole või Tallinna Laste Turvakeskusesse. Kahjuks on laste väärkohtlemine meie ühiskonnas ohtlikult kasvanud ja abi vajavaid lapsi on järjest rohkem, aga siin saame kõik midagi ära teha – neid juhtumeid oleks vähem, kui me räägiksime oma kahtlustest kohe spetsialistidele.

Hädaabinumbrid   Politsei   002
   Kiirabi   003

Nõustamine ja abi telefoni teel

Tallinna Kriisiabi Keskus (E-R 9-20, L 10-20)   631 4300
AIDSi usaldustelefon (E-R 9-17)   645 5555
Noorte usaldustelefon (T-P 19-22)   646 6666
Eluliin (iga päev 19-07)   655 8088
Üleriigiline usaldustelefon (iga päev 16-02)   126

Nõustamine   www.eluliin.ee
internetis   www.lapsemure.ee
   www.amor.ee

Individuaalne nõustamine e-maili teel

www.lahendus.ee

Abi ja nõu pakkuvad organisatsioonid

LAPSEMURE

www.lapsemure.ee
Tallinn, Asula 11, tel. 6556 088
Skype'i kasutaja: "lapsemure"
lapsemure@hot.ee

OHVRIABI
www.ohvriabi.ee
Tallinn, Preesi 5/7, tel. 673 3854
Ohvritelefon: 658 5087 (E-R 10-14,
muul ajal automaatvastaja)

AHISTATUD LASTE TUGIGRUPP
Tallinn, Rahumäe tee 9, tel. 612 5921

Turvakeskused

TALLINNA LASTE TURVAKESKUS
www.lasteturva.ee
Tallinn, Nõmme tee 99, tel. 677 4070
info@lasteturva.ee

TARTU LASTE TURVAKODU
Tartu, Tiigi 55, tel. 736 1641
turvakodu@raad.tartu.ee

TARTU LASTE TUGIKESKUS
www.tugikeskus.org.ee
Tartu, Kaunase pst 11-2, tel. 748 4666
ch.abuse@online.ee

Kriisiabikeskused

ELULIIN MTÜ
TALLINNA KRIISIABI KESKUS
www.eluliin.ee
Tallinn, Pärnu mnt 9, tel. 631 4300

**TARTU NÕUSTAMIS- JA
KRIISIABIKESKUS**
www.tnk.tartu.ee
Tartu, Vaksali 14, tel. 742 7555
tnk@tnk.tartu.ee

LÄÄNEMAA KRIISIABIKESKUS
www.hot.ee/kriisiabikeskus/
Haapsalu, Kastani 7, tel. 475 7555
Kriisilukordade puhul nõustamine ja
väljakutsed: 53 935 121
kriisiabikeskus@hot.ee

**Infot ohvriabi võimaluste kohta
leiate ka Sotsiaalministeeriumi
kodulehelt www.sm.ee (alajaotus
„Sotsiaalhoolekanne”).**

TÖÖRÜHM

KASUTATUD MUUSIKA

Thomas Newman
Richard Wagner
Tracy Chapman
Minnie Riperton
Gloria Gaynor
Candi Staton
Syreeta
Elvis Presley

LAVASTUSALA JUHATAJA: **Sirli Bergström**
DEKORATSIOONID: **Tiit Villemsoo juhtimisel Annika Aedma, Airi Look, Rene Vernik, Tanel Kipper**
KOSTÜÜMID: **Hilje Bergi juhtimisel Anneli Kõrvel, Jaana Leib, Aalja Soome, Tiina Uibo**
HELI: **Ville Jõelet**
LAULUSEADE: **Riina Roose**
VALGUS: **Armin Rüster**
VISUAALIA: **Veiko Tubin**
REKVISIIT: **Terje Kessel-Otsa, Illi Allabert, Daissa Maripuu**
GRIMM: **Anu Konze, Enda Karimõisa, Kaire Hendrikson, Merike Petri**
RIIETAJAD: **Ene Villemsoo, Marion Mitt, Veeli Tamm**
LAVA: **Tarvo Elblausi juhtimisel**

Tallinna Linnateater tänab: **Avision AS, Timmet AS**

Tallinna Linnateatri toetajad:

Tallinna Linnavalitsus

EESTI VABARIIGI
KULTUURIMINISTEERIUM

ESPAK

KAARE TEE EHTUSMATERJALIKESKUS

E3 EESTI EHTUS

Kavalehe koostasid: Triin Sinissaar ja Kristiina Garancis. Kavalehe kujundas: Katre Rohumaa. Fotod: Siim Vahur.

Revalent on trükkitud materjal Akrylic-ink-Viskose süg. 150g/m² kaaltes 200g/m².

www.linnateater.se